

Keskustelua

Liberalismi: Eilisen jäänne vai huomisen mahdollisuus (Risto Harisalo)

Kari Saastamoinen pohti *Tieteessä tapahtuu* (7/1999) -lehdessä kiinnostavasti liberalismia artikkelissaan "Olemmeko me kaikki nyt liberalisteja?" Hän otti liberalismista esille eräitä hyvin tärkeitä teemoja ja esitti niihin oman kantansa. On miellyttävää ja innostavaa jatkaa Saastamoisen aloittamaa valistunutta keskustelua liberalismien olemuksesta. Otan hänen pohdinnastaan esille kolme teemaa, jotka ovat liberalismien suosio, intressien harmonia ja historiakäsitys.

Olemmeko kaikki liberalisteja on kysymys, johon Saastamoinen etsii vastausta artikkelissaan. Hänen vastauksensa on, että emme todellakaan ole liberalisteja. Hän on myös sitä mieltä, että kysymykseen oli helppoa vastata. Olen samaa mieltä Saastamoisen kanssa ja juuri siksi minulla on mielessäni toisenlainen aikaamme mielestäni paremmin sopiva kysymys.

Aloitetaan tarkastelu liberalismien historiasta. Adam Smithistä alkunsa saanut klassinen liberalismi korosti mm. rajoitettua hallitusvaltaa, lainalaisuuden periaatetta ja yrittäjyyttä. Sen kukoistuskautena pidetään 1800-lukua, jonka loppupuolella se kohtasi haastajansa, joka oli mannermainen liberalismi ja jolle se myös hävisi viimeistään 1900-luvun alussa.

Mannermainen liberalismi, jota kutsutaan myös ranskalaiseksi valistukseksi, voitti suosiossa klassisen liberalismien korostamalla järjen ja politiikan merkitystä yhteiskunnan ohjailussa ja kehittämisessä. Varsin pian mannermaista liberalismia alettiin kutsua myös uudeksi liberalismiksi mm. T. B. Hobhousen vaikutuksesta kuten Saastamoinen oikein huomauttaa.

Mannermainen liberalismi tasoitti kuitenkin tietä huomattavasti radikaalimmalle voimalle, sosialismille, joka oli aatteellisesti hallitseva 1900-lukua ja jonka jalkoihin se jauhautui ajan myötä. Liberaalit puolueet kuihtuivat poliittiselta areenalta. Liberaalit ajatukset joutuivat epäsuosioon ja menettivät kannatustaan. Klassisen liberalismien lisäksi myös mannermaista liberalismia alettiin pitää menneisyyden jäänteinä, jolle ei ole käyttöä uutta yhteiskuntaa luotaessa.

Tarkastellaan seuraavaksi 1900-lukua. Kokonaisuutena ottaen uskaltaisin väittää, että sitä voidaan tuskin pitää liberalismien vuosisatana. Vain muutamissa kansakunnissa ihmiset ovat voineet nauttia ainakin jossain määrin rauhasta ja aineellisesta elintasosta olosuhteissa, joissa on lähestytty klassisen liberalismien periaatteita. Muualla vuosisatamme on ollut liberalismien vastaisten voimien näyttämö.

Vuosisatamme on ollut sotien, tuhon ja tuskan aikaa. Tuskin koskaan on tapettu niin monia ihmisiä kuin tällä vuosisadalla. Tuskin koskaan omaisuutta on tuhottu niin paljon kuin tällä vuosisadalla. Individualismi, yrittäjyys ja vapaa kauppa ovat olleet epäsuosittuja ja hyljeksittyjä periaatteita 1900-luvulla.

Vaikka sosialismi teoriana ja käytäntönä tuli tiensä päähän 1990-luvulla, se ei ole merkinnyt liberalismien nousua. GATT:n ja WTO:n saavutuksista huolimatta valtiot suosivat edelleenkin protektionismia uusien ja entistä vaikeammin tunnistettavien keinoin. Ay-liike ja talouselämän järjestöt ylläpitävät monia erilaisia kollektiivisia käytäntöjä, jotka rajoittavat vapaata kauppaa. Poliittikka saattaa voimaan jatkuvasti uutta tavoitteellista sääntelyä, joka saattaa vaarantaa kansalaisten tasa-arvon lain edessä.

Liberalismien vastaisesti valtio ja kunnat jakavat taloudellisessa elämässä rahaa monin eri tavoin. Valtiosta on tullut Saastamoisen sanoin "Nokian pääsponsorin ja yhteiskuntapolitiikka on muutenkin valjastettu palvelemaan vientiteollisuuden tarpeita." Saastamoinen toteaa, että "kyseessä on uudenlainen variaatio perinteisestä valtiiovallan ja elinkeinoelämän yhteispeleistä, ei siirtymisestä taloudelliseen liberalismiin." Saastamoinen on oikeassa, sillä tätä menoa ei voida todellakaan kutsua liberalismiksi, mutta sitä voidaan ja pitää kutsua uusmerkantilismiksi.

Edellä sanotun perusteella liberalismia koskeva ajankohtainen kysymys ei ehkä sittenkään ole olemmeko kaikki nyt

liberaaleja, vaan miksi emme ole liberaaleja. Mielestäni juuri tämä kysymys kaipaa pohdintaa. Miksi kollektiiviset ja totalitaariset aatteet vetoavat niin voimakkaasti ihmisiin? Millaisia vaikutuksia niillä on ihmisten mahdollisuuksille elää oma elämänsä haluamallaan tavalla? Miksi uusmerkantilismi on suosittuampi kuin liberalismi?

Intressien harmoniasta

Saastamoinen kirjoittaa, että "kaikki systemaattiset liberalistiset opit ovat tulleet perustavalla tavalla epäuskottaviksi." Hänen mukaansa eräs näistä on klassisen liberalismiin käsitys intressien harmoniasta (harmony of interests). Hän määrittelee intressien harmonian "yleiseksi oikeudenmukaisuusteoriaksi, johon vedoten yksilöiden ja ryhmien väliset taloudelliset ja moraaliset ristiriidat voitaisiin ratkaista. Hänelle intressien harmonia on pelkkä haave, josta ei tarvitse välittää, vaikka olisi liberalisti."

Klassisessa liberalismissa intressien harmonia ei tarkoita, että ihmisten intressien pitäisi olla samansuuntaisia ja että heidän pitäisi omaksua yhteinen teoria erimielisyyksien ratkaisun perustaksi. Se ei myöskään tarkoita, että ollakseen liberalisteja ihmisten pitäisi lakaista keskinäiset konfliktinsa maton alle tai ummistaa niiltä silmänsä.

Liberalismi pitää konflikteja luonnollisena osana ihmisten elämää. Se hyväksyy, että on erilaisia kilpailevia teorioita, joista ihmiset voivat valita. Koska ihmisillä on erilaisia elämänsuunnitelmia, he joutuvat niitä toteuttaessaan ristiriitoihin muiden ihmisten kanssa. Markkinoilla uudet tuotteet haastavat vanhat tuotteet kuluttajien suosiosta. Poliitikko on jatkuvaa sovittelua. Liberalismissa ei ole ymmärtääkseni mitään, joka pakottaisi tai ohjaisi ihmiset minimoimaan kulttuurista, sosiaalista ja taloudellista erilaisuutta.

Intressien harmonia ei tarkoita, että ihmisten intressien pitäisi olla samansuuntaisia ja että heidän pitäisi pyrkiä kaikessa yksimielisyyteen. Se tarkoittaa erityisesti sitä, että ihmiset voivat ratkaista keskinäiset konfliktinsa rauhanomaisesti turvautumatta pakkoon, vilppiin tai väkivaltaan. Kun liberalismi puhuu intressien harmoniasta, se puhuu siitä, että ihmiset voivat toteuttaa useat erilaiset, toisilleen täysin vastakkaiset elämänsuunnitelmansa samanaikaisesti ja rauhanomaisesti.

Liberalistit ovat hyvin perillä siitä, että ihmiset voivat ratkoa konfliktinsa myös väkivaltaisesti. Väkivallalla on monia eri muotoja kuten huomaamaton paternalismi ja sota. Liberalismi uskoo, että elämän monimuotoisuus riippuu olennaisesti siitä, missä määrin ihmiset valitsevat joko väkivaltaiset tai rauhanomaiset keinot ristiriitojen ratkaisemiseksi.

Klassinen liberalismi ei vaadi ihmisiä hyväksymään sokeasti intressien harmoniaa. Ludwig von Mises, eräs 1900-luvun huomattavimmista liberalisteista, korostaa, että ihmisten on ajateltava näitä asioita rationaalisesti. Heidän on mietittävä kumpi keinoista palvelee heidän etuaan paremmin. Mises uskoo, että rauha on ihmisille pääsääntöisesti edullisempi kuin väkivalta. Tässä on liberalismiin intressien harmonian ydin. Olisi epämiellyttävää ajatella yhteiskuntaa, jossa ihmiset pitävät sitä haaveena, josta heidän ei tarvitse välittää.

Intressien harmonian edistämiseksi liberalismi puolustaa mm. vapautta ja vapaaehtoisuutta. Samasta syystä liberalismi suhtautuu kriittisesti poliittisen päätösvallan laajentamiseen, koska poliittisessa päätöksenteossa vähemmistö joutuu alistumaan enemmistön tahtoon menettäen samalla toimintavapautensa omien intressiensä edistämiseksi. Demokraattinen hallitusvalta ei tee välttämättä yhteiskunnasta liberaalia.

Taloudellisesta historiasta

Saastamoinen väittää, että "Britanniassa merkantilistisia rakenteita liberalismiin suosittujen mukaan purettaessa varallisuus kerääntyi harvojen käsiin ja köyhäinhoidosta elävien määrä kasvoi huomattavasti." Tässä Saastamoinen esittää väitteen, jonka mukaan liberalismiin mahdollistama teollinen vallankumous sysäsi ihmiset onnettomuuksiin, kurjuuteen ja köyhyyteen ja toi heidän elämänsä ennen kokemattomia vitsauksia. Saastamoinen ei ole ensimmäinen kurjistumishypoteesin esittäjä.

Käytettävissä olevat tosiasiat taloudellisesta historiasta eivät näyttäisi tukevan Saastamoisen esittämää

kurjistemishypoteesia. Ennen teollista vallankumousta vähäistä merkantilistista eliittiä lukuunottamatta ihmisten suuri enemmistö eli lähes täydellisessä kurjuudessa ja köyhyydessä. Ravintoa oli niukalti, sen saaminen oli epävarmaa ja ravintoarvot olemattomat. Vaatetus oli huonoa. Asumisolosuhteet surkeat. Työtä tekivät lapset ja aikuiset aamusta iltaan joka päivä. Ihmisten keskimääräinen elinikä oli varsin lyhyt. Kovinkaan paljon paremmin ei mennyt edes merkantilistisella eliitillä. Vasta teollinen vallankumous muutti näitä olosuhteita.

On tarpeetonta ryhtyä toistamaan tutkimustuloksia teollisen vallankumouksen vaikutuksista, jotka ovat ainakin vielä ristiriidassa kurjistemishypoteesin kanssa. Myös Suomen kokemukset muistuttavat Englannin kokemuksia. Meillä elinkeinovapauslaki, teollistuminen ja väestön enemmistöä orjuuttaneiden ja kurjistaneiden privilegioiden eliminointi kansalaissodan myötä auttoivat suomalaisia vähentämään köyhyyttä ja muita sosiaalisia ongelmia.

Liberalismin tavoitteena on tarjota ihmisille keinot parantaa aineellisia elinolosuhteitaan. Maissa, joissa nämä olosuhteet ovat muita edullisemmat, liberalismilla näyttäisi olleen enemmän käyttöä politiikassa ja taloudessa kuin muissa maissa. Maissa, joissa aineelliset olosuhteet ovat erityisen kehnot, liberalismilla ei näyttäisi olevan mitään tekemistä politiikassa ja taloudessa.

KIRJALLISUUTTA

Risto Harisalo ja Ensio Miettinen (1995): *Vastuuyhteiskunnan peruslait: Tutkimusmatka ihmisen yhteiskuntaan*. Tampere University Press.

Risto Harisalo ja Ensio Miettinen (1997): *Klassinen liberalismi*. Tampere University Press.

Risto Harisalo ja Ensio Miettinen (1998): "Mikä mikä liberalismi: Väärinkäsitysten oikaisuja". Kanava 8/1998.

Kirjoittaja on hallintotieteen professori Tampereen yliopistossa.

Systemaattisuudesta kvalitatiivisessa sosiaalitutkimuksessa (Jari Luomanen – Pekka Räsänen)

Yhteiskunta- ja kulttuuritutkimuksen kentällä on viime aikoina keskusteltu tutkimuksen ja tulkintojen tekemisen systemaattisuudesta. Eräitä empiirisen tutkimuksen lähestymistapoja on kritisoitu siitä, että tutkimusmenetelmiä ei ole standardoitu tai eksplikoitu riittävällä tarkkuudella. Tämän on väitetty johtaneen kehnoin tutkimusasetelmiin ja triviaaleihin, pelkästään kuvaileviin tutkimustuloksiin.

Kuvaileva tai deskriptiivinen tutkimus rinnastetaan usein laadullisen tutkimuksen tekemiseen. Kvalitatiivisesta tutkimuksesta on ajateltu, että aineistoksi riittää muutaman teemahaastattelu ja analyysiksi niiden jonkinlainen kuvailu (*Töttö* 1998, 41–42). Tämänkaltaista kritiikkiä on esitetty etenkin kulttuurintutkimusta kohtaan. Väitetään, että kulttuurintutkimuksen alalla on vallalla niin sanottu *anything goes*-mentaliteetti, jolloin hyväksyttävää on sellainenkin tutkimus, jossa aineisto saadaan edes jollakin tavalla jäsenneltyä (esim. Matti Kamppinen *Tieteessä tapahtuu* -lehdessä 6/1999).

Kyse ei kuitenkaan ole pelkästään kulttuurintutkimuksen ongelmasta. Kuvailevia, selvitysluontoisia tutkimuksia tehdään varmasti muidenkin tutkimussuuntausten piirissä. Toisaalta monet kulttuurintutkimuksen alle sijoittuvat tutkimukset ovat hyvää tiedettä siinä missä muillakin aloilla tehtävät ansiokkaat tutkimukset. Toisin sanoen syytteet tieteellisestä trivialismista voidaan ulottaa lähinnä yksittäisiin tutkimuksiin tai selvityksiin – ei kokonaisesti tutkimusalueisiin.

Tarkastelemme tässä kirjoituksessa laadullisen tutkimuksen metodologisia käytäntöjä ja mahdollisuuksia. Luomme katsauksen erääseen keskeiseen laadullisen tutkimuksen kriteeriin: analyysin systemaattisuuteen. Emme ota kantaa minkään erityisen tieteenalan tutkimuksen tilaan.

Laadullinen sosiaalitutkimus empiirisenä tutkimuksena

Laadullisten menetelmien menestyksekkäs käyttö on vaikeaa olipa kyse sitten kulttuuristen tai ylipäänsä sosiaalisten

ilmiöiden analysista. Laadullisten menetelmien omaksumista ja käyttöä hankaloittaa esimerkiksi se, että lähestymistavat ovat pääosin standardoimattomia ja kunkin tutkimuksen metodologinen viitekehys on konstruoitava aina erikseen. Kvalitatiivisen tutkimuksen kohteena ei ole vain ihmisten toiminta, vaan myös sosiaalisen vuorovaikutuksen, kulttuurisen järjestelmän ja sen tuottamien merkitysten ymmärtäminen. Nämä ovat kohteita, joista on vaikea saada tietoa yksilöpohjaisesti standardoidussa muodossa. Tutkimuskohteista voidaan kuitenkin kerätä strukturoimatonta informaatiota (erilaiset kirjoitukset, nauhoitetut keskustelut, eri tyyppiset haastattelut, valokuvat ym. etnografiset aineistot).

Empiirisestä aineistosta tehtävien tulkintojen nostaminen mahdollisimman korkealle teoreettiselle tasolle on yleinen kokemusperäisten tieteiden pyrkimys. Perimmäiseksi tavoitteeksi mielletään tutkimuskohteen sisäisten lainalaisuuksien löytäminen ja niiden logiikan ymmärtäminen. Tutkimuksessa tavoitellaan syvällisempää ja yleisempää ymmärrystä mielenkiinnon kohteena olevasta ilmiöstä kuin mihin päästään sen ominaisuuksia luettelemalla. Nämä tavoitteet koskevat niin laadullisia kuin määrällisiäkin sosiaalitutkimuksen lähestymistapoja. Empiirisen aineiston yksityiskohtainen, kuvaileva esitleminen ei siis sellaisenaan riitä hyvän tutkimuksen tavoitteeksi. Millä tavalla kvalitatiivisten aineistojen analyysissa päästään kuvailua korkeammalle abstraktiotasolle?

Laadullisia aineistoja on mahdollista jäsentää monista eri lähtökohdista käsin. Tutkittavaa ilmiötä voidaan ensinnäkin jäsentää deduktiiviseen päättelylogiikkaan nojautuen tulkitsemalla sitä jonkin teoreettisen viitekehysten läpi. Kyse on tällöin tutkimuksessa hyödynnetyn teorian sekä siitä mahdollisesti johdettujen hypoteesien verifiomisesta tai falsifiomisesta aineiston avulla. Tutkija voi jäsentää aineistoaan yksinomaan teoreettisista lähtökohdista käsin, soveltamalla tulkintojaan tarkasteltaviin kulttuurisiin ja sosiaalisiin konteksteihin.

Monet laadullisten aineistojen kanssa työskentelevät kuitenkin uskovat, että tällöin aineiston rikkaus tai moniulotteisuus saattaa osittain jäädä tavoittamatta. Aineistoa voikin tulkita myös pääosin induktiiviseen päättelylogiikkaan tukeutuen. Tällöin tutkijalla ei ole aiemmista tutkimuksista johdettuja teoreettisia raameja jotka ohjaisivat tehtäviä tulkintoja, tai joita pyrittäisiin empiirisen aineiston avulla testaamaan. Näin tutkija pyrkii käsitteellistämään aineistoa ja muodostamaan käsitteistä abstrakteja rakenteita, ja lopulta ehkä jopa kyseistä aineistoa selittävän teoreettisen kokonaisuuden.

Näiden kahden puhtaan mallin väliin mahtuu luonnollisesti erilaisia yhdistelmiä niistä. Esimerkiksi teoreettinen viitekehys saattaa ohjata aineiston jäsenystä, mutta myös aineistossa havaittavia, uusia teemoja voidaan kehittää aineistolähtöisesti teoreettisten käsitteiden ohella. Teorialähtöisyys ja aineistolähtöisyys eivät siis sulje toisiaan pois, vaikka toinen aina rajaakin toista.

Sosiaalitieteiden piirissä teoreettisen tiedon tasoja on jäsennellyt eri tavoin. Teoriat voidaan jakaa substantiiviksi ja formaaleiksi teorioiksi. Substantiivisilla teorioilla viitataan käsitteellisiin kokonaisuuksiin, joita kehitetään teoreettisen tai empiirisen tutkimuksen avulla — verifiotavaksi tai falsifiotavaksi. Formaalit teoriat ymmärretään abstrakteiksi käsitteelliseksi järjestelmiksi, joiden tavoitteena on esittää yleisiä lainalaisuuksia sosiaalisista ilmiöistä. Näitä kahdesta teorialähtöisestä on kutsuttu myös keskitason (middle range) teorioiksi ja yleisiksi (general) teorioiksi. (Ks. esim. Merton 1951, 5-6; 83-84; Dubin 1969.)

Vaikka eri teorialähtöisyydet ovatkin monessa suhteessa erilaisia, niin luokituksissa on kyse eri tasoisten teorioiden selitysalan laajuudesta. Substantiivisten ja middle range -teorioiden alat ovat ajan ja paikan suhteen verrattain suppeita: päätelmien taustalla ovat tietyt tutkimukset ja aineistot. Sen sijaan yleiset tai formaalit teoriat eivät ole niinkään aikaan ja paikkaan sidottuja malleja, vaan niiden tavoitteena on tarjota verrattain universaaleja selityksiä sosiaalisten ilmiöiden rakenteista ja toimintamekanismeista. Mitä laajempi ja selitysvoimaisempi teoreettinen malli on, sitä parempana sitä voidaan pitää.

Sosiaalitieteissä pyritään jäsentämään ja selittämään tutkimuskohteita mahdollisimman abstraktilla, teoreettisella tasolla. Miksi juuri kvalitatiivinen tutkimus on joutunut toisinaan varsin voimakkaan kritiikin kohteeksi?

Metodologia ja teoria laadullisessa tutkimuksessa

Metodologisen viitekehyksen muodostaminen laadullisessa tutkimuksessa on tyypillisesti mielletty tutkijakohtaiseksi, luovaksi prosessiksi. Tutkijan aktiivista roolia korostetaan esimerkiksi "arvoituksen ratkaisijana" tai mielikuvitustaan käyttävänä "löytöretkeilijänä" (ks. *Alasuutari* 1994, 44-45; *Eskola & Suoranta* 1998, 20-21). Varsinaisia analyysimenetelmiä hyödynnetään enemmänkin tutkijan omaan intuitioon nojautuen. Tutkimuksessa on mahdollista ottaa käyttöön uusia aineistoja ja menetelmiä tutkimuksen edetessä. Tämän seurauksena metodologiset periaatteet saattavat jäädä tutkimusraporteissa ainakin osittain hahmottomammiksi.

Jotkut tutkijat ovat käsittäneet kvalitatiivisen tutkimuksen niinkin, että kun sosiaalisesta todellisuudesta ei ole mahdollista tehdä ehdottoman varmoja tulkintoja, ei niitä tavoittelevien metodisten keinojen formuloimiseenkaan kannata uhrata liikaa aikaa ja energiaa (vrt. *Huberman & Miles* 1994, 2). Tällöin analyysi nähdään eräänlaisena taiteen lajina, ja tehtyjen tulkintojen logiikka pyritään välittämään lukijalle lähinnä retorisin keinoin. Myös tällöin selvittämättä jää se, kuinka tutkija päätyi lopullisiin johtopäätöksiinsä käyttämistään aineistoista.

Laadullisen tutkimuksen menetelmiä on kuitenkin pyritty eksplikoimaan monin eri tavoin. Isadore Newmanin ja Carolyn R. Benzin (1998, 109-11) mukaan viime vuosikymmeninä laadullisten menetelmien kanonisoimiseen tai täsmentämiseen on kiinnitetty paljon huomiota sosiaalitieteissä. Perinteisten tematisoivien, typologisoivien ja vapaasti intuitioon nojautuvien analyysitapojen rinnalle on noussut erilaisia ohjelmallisempia ja systematisoidumpia analyysitapoja. Tunnetuimpia eksplikaatioita laadullisen tutkimuksen metodisista prosesseista lienevät *keskusteluanalyysi*, *analyttinen induktio* sekä erityisesti niin kutsuttu *grounded theory*. Näiden lähestymistapojen kehittyminen voidaan nähdä pyrkimyksenä systematisoida strukturoimattomien aineistojen analyysia. Myös laadulliseen analyysiin tarkoitettujen tietokoneohjelmien lisääntynyt tarjonta on kasvattanut kiinnostusta strukturoituja lähestymistapoja kohtaan, sillä ne ovat toimineet melko voimakkaasti ohjelmistokehityksen perustana (esim. *Luomanen & Räsänen* 1999).

Strukturoitujen lähestymistapojen ideana on jäsentää laadullista tutkimusprosessia toisistaan erotettaviin vaiheisiin. Vaikka strukturoitua kvalitatiivista tutkimusta esittelevissä oppaissa käsitelläänkin analyysiprosessin vaiheita erikseen, sekoittuvat kuitenkin eri vaiheet käytännön analyysityössä toisiinsa. Strukturoitujen menetelmien pyrkimyksenä on eksplikoida niitä toimintoja, joita tutkija tekee analysoidessaan aineistoja. Tutkimusprosessin jäsentämisen lisäksi nämä menetelmät myös selvittävät tutkimusprosessin sisältämien eri työvaiheiden välittymistä tutkimuksia lukevalle yleisölle.

Oman näkemyksemme mukaan laadulliseen tutkimukseen kohdistettu arvostelu johtuu ainakin osittain metodisten käytäntöjen selkiytymättömydestä sekä heikosti perustelluista, impressionistisista analyysitavoista. Silti on liioiteltua kritisoida kokonaisia tutkimusaloja, joissa tehdään paljon tutkimusta laadullisin menetelmin (vrt. *Kamppinen* 1999). Kaikki laadullinen tutkimus ei ole epäsystemaattista ja heikosti perusteltua puuhastelua, vaikka esimerkkejä sellaisesta löytyisikin. Eri tutkimustapoja tai aloja ei pitäisi leimata hyväksi tai huonoiksi yksittäisten tutkimusten perusteella.

Tietty osa sosiaalitieteellisestä tutkimuksesta on sellaista, että tutkimustulokset jäävät kuvailevaksi ja arkitietoa eri tavoin pyöritteleväksi vakuutteluksi. Tämä ongelma on yhtäläinen niin kvalitatiivisessa kuin kvantitatiivisessakin tutkimuksessa. Eihän millään tutkimusalalla ole saavutettu sellaista tilannetta, jossa tuotettaisiin aina vain "hyvää" tiedettä.

Lopuksi

Laadullisessa tutkimuksessa tarvitaan yleisiä periaatteita ohjaamaan aineiston analyysiä ja erilaisten tulkintojen tekemistä. On selvää, että tutkimustapojen selkiyttäminen on hyväksi paitsi tutkimustulosten arviointia ajatellen, myös toivottavaa sosiaalitieteiden yleisen menetelmäkehityksen kannalta.

Strukturoidumpiin menetelmiin siirtymisestä huolimatta laadullista tutkimusta ei ole mahdollista standardoida samalla tavalla kuin määrällistä tutkimusta. Yksistään aineistojen moninaisuus ja järjestymättömyys estävät tämän.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetyt analyysitavat sovitetaan joustavammin tutkimuskohteeseen ja käytettävän aineiston antamien mahdollisuuksien mukaisesti.

KIRJALLISUUTTA

Alasuutari, Pertti (1994): Laadullinen tutkimus. 2. painos. Vastapaino: Tampere.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998): Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 2. painos. Vastapaino: Tampere.

Dubin, Robert (1969): Theory Building. The Free Press: New York.

Kamppinen, Matti (1999): Kulttuurintutkimuksen tulevaisuus – ei

hyvältä näytä. Tieteessä tapahtuu 17:6, 7-11.

Luomanen, Jari & Räsänen, Pekka (1999): Tietokoneavusteinen laadullinen tutkimus – kehitys ja nykytilanne. Kulttuurintutkimus 16:4.

Merton, Robert K. (1951): Social Theory and Social Structure. Towards the Codification of Theory and Research. Second Printing. The Free Press: New York.

Miles, Matthew B. & Huberman, A. Michael (1994): Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook. Second Edition. Sage: London.

Newman, Isadore & Benz, Carolyn R. (1998): Qualitative-Quantitative Research Methodology. Exploring the Interactive Continuum. Southern Illinois University Press: Carbondale.

Töttö, Pertti (1998): Pirullinen positivismi. Kysymyksiä laadulliselle tutkimukselle. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan julkaisusarja 41. Kampus kustannus: Jyväskylä.

Töttö, Pertti (1998): Pirullinen positivismi. Kysymyksiä laadulliselle tutkimukselle. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan julkaisusarja 41. Kampus kustannus: Jyväskylä.

Kirjoittajat ovat tutkijoita Turun yliopiston Sosiologian laitoksella.

